

EUROPOS CENTRINIS BANKAS
EUROSISTEMA

EUROPOS CENTRINIO BANKO NUOMONĖ

2011 m. rugpjūčio 26 d.

dėl kredito įstaigų atsakingo skolinimo nuostatų
(CON/2011/67)

Ižanga ir teisinis pagrindas

2011 m. liepos 29 d. Europos centrinis bankas (ECB) gavo Lietuvos banko prašymą pateikti nuomonę dėl Lietuvos banko valdybos nutarimo dėl atsakingo skolinimo nuostatų projekto (toliau – nutarimo projektas). 2011 m. rugpjūčio 17 d. ECB iš besikonsultuojančios institucijos gavo iš dalies pakeistą nutarimo projektą.

ECB kompetencija teikti nuomonę yra grindžiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 4 dalimi ir 282 straipsnio 5 dalimi ir 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimo 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos centriniu banku teisės akto projekto nuostatų klausimais¹ 2 straipsnio 1 dalies trečia ir šešta įtraukomis, kadangi nutarimo projektas yra susijęs su Lietuvos banku ir taisyklėmis, taikomomis finansų institucijoms tiek, kiek jos daro esminę įtaką finansų institucijų ir rinkų stabilumui. Be to, ECBS prisideda prie sklandaus politikos, susijusios su rizikos ribojimu pagrįsta kredito įstaigų priežiūra ir finansų sistemos stabilumu, vykdymo, kaip numatyta Sutarties 127 straipsnio 5 dalyje. Vadovaudamasi Europos centrinio banko darbo reglamento 17 straipsnio 5 dalies pirmuoju sakiniu, Valdančioji taryba priėmė šią nuomonę.

1. Nutarimo projekto tikslas

- 1.1 Pagrindinis nutarimo projekto tikslas yra nustatyti atsakingo skolinimo nuostatas, taikomas kredito įstaigoms, teikiančioms kreditus fiziniams asmenims. Nutarimo projektu siekiama sumažinti kredito įstaigų sektoriaus sistemine riziką, nesubalansuotus nekilnojamojo turto rinkos pokyčius, pernelyg spartaus kredito portfelių augimo ir perteklinės rizikos koncentracijos riziką bei užtikrinti vartotojų apsaugą nuo per didelės finansinių įsipareigojimų naštos. Atitinkamai nutarimo projektas turėtų padėti užtikrinti visos finansų sistemos stabilumą.
- 1.2 Atsakingo skolinimo nuostatos, nustatytos nutarimo projekte, apima: i) taisykles, pagal kurias visapusiškai vertinamos kredito gavėjo galimybės įvykdyti su siūlomu kreditu susijusius finansinius įsipareigojimus; ii) maksimalų priimtina kredito ir įkeisto turto vertės santykį; iii) maksimalų įmokos dydžio ir pajamų santykį; iv) maksimalią kredito trukmę ir v) taisykles dėl skolinimo proceso ir sąlygų, įskaitant informaciją, kuri turi būti pateikta kredito gavėjui.

¹ OL L 189, 1998 7 3, p. 42.

- 1.3 Numatoma, kad nutarimo projektas įsigalios 2011 m. spalio 1 d., išskyrus VI skyrių („Kredito gavėjo vertinimas“), kuris turėtų įsigalioti 2012 m. vasario 1 d.

2. Bendros pastabos

- 2.1 ECB pritaria nutarimo projektui, kuriuo siekiama skatinti kredito įstaigų atsakingą skolinimą, užtikrinti rinkos drausmę ir didinti kredito įstaigų veiklos skaidrumą, kad būtų sustiprinta vartotojų apsauga, ypač su gyvenamosios paskirties nuosavybe susijusių kreditų srityje. Finansinio stabilumo požiūriu ECB remia priemones, kuriomis siekiama užtikrinti atsakingą skolinimąsi ir skolinimą bei atkurti vartotojų pasitikėjimą.
- 2.2 ECB supranta, kad Lietuvos bankas seka dabartines Sąjungos teisėkūros iniciatyvas, susijusias su pasiūlymu dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nuosavybės.² Šiame kontekste ECB nurodo savo nuomonę CON/2011/58³. ECB supranta, kad atitinkami nacionaliniai teisės aktai, jei reikia, bus suderinti su būsima direktyva.

3. Konkrečios pastabos

Vartotojo kreditingumo vertinimo kriterijai

- 3.1 ECB pritaria, kad būtų nustatyti kiekybiniai apribojimai, pirmiausia kredito ir įkeisto turto vertės santykis⁴, nes tokios priemonės turėtų padėti stiprinti kredito įstaigų skolinimo praktiką, tuo pat metu užtikrinamos nuoseklų vartotojų kreditingumo vertinimą. Šiuo požiūriu ECB turi keletą pastabų. Pirma, dėl kiekybinių kredito ir įkeisto turto vertės santykio apribojimų ECB rekomenduoja, kad nutarime numatyti lygiai būtų pagrįsti atliktu nuodugniu jų tinkamumo poveikio vertinimu⁵ ir būtų nuolat peržiūrimi, siekiant atsižvelgti į makroekonominių ir finansinių sąlygų pokyčių pasekmes. Antra, gali būti reikalingi papildomi nurodymai dėl metodų ir kriterijų, naudojamų vartotojo kreditingumui vertinti. Tokie nurodymai turėtų patikslinti nutarimo projekto 7.3 punkte išdėstytus reikalavimus, pagal kuriuos skolinimas grindžiamas „nuosaikais“ santykio vertinimu.
- 3.2 Turėtų būti patikslinta III skyriuje įtvirtintų rekomendacijų taikymo sritis. Pagal dabartinę formuluotę šios rekomendacijos taikytinos tik skolinimo, susijusio su gyvenamosios paskirties nuosavybe, atvejais, t.y. jos yra siauresnės apimties, nei nutarimo projektas. Be to, turėtų būti nurodyti ataskaitiniai laikotarpiai, už kuriuos būtų skaičiuojamos 16 punkte nurodytos vidutinės kredito grąžinimo ir palūkanų įmokos.

2 KOM(2011) 142 galutinis.

3 ECB nuomonė CON/2011/58. Visas ECB nuomones galima rasti ECB svetainėje www.ecb.europa.eu.

4 Nutarimo projekto 9, 10, 12 ir 13 punktai.

5 2011 m. birželio mėn. Finansinio stabilumo apžvalgoje ECB pabrėžė, kad „apie trečdalis euro zonoje negrąžintų hipotekinių kreditų, užtikrintų komercinės paskirties nuosavybe, terminas sueina 2011-2013 m. [...] Daugelis šių hipotekinių kreditų [...] buvo išduoti taikant aukštą kredito ir įkeisto turto vertės santykį (dažnai 75-85%)“.

Skolinimas užsienio valiuta

- 3.3 ECB pažymėjo⁶, kad dėl didelio paskolų užsienio valiuta skolininkams, kurių kredito rizika neapdrausta, masto kai kurios valstybės narės potencialiai gali tapti finansiškai pažeidžiamos. Toks skolinimas bankų sistemos tiesioginę valiutos kurso poziciją paverčia kredito rizika ir ekonomikai kelia reikšmingą makrofinansinę riziką. Atsižvelgdamas į galimai neigiamą šalutinį poveikį, susijusį su skolinimu užsienio valiuta, ECB pabrėžia, kad politikos formuotojams svarbu imtis atitinkamų priemonių siekiant išvengti per didelio jo augimo bankų sistemoje⁷.
- 3.4 ECB pritaria griežtesniems priimtinių kredito ir vertės bei įmokos dydžio ir pajamų santykių apribojimams tais atvejais, kai kredito valiuta ir pajamų valiuta skiriasi, kad būtų atsižvelgta į potencialią valiutos kurso riziką. Tačiau ECB pritarė, kad šie pasiūlymai būtų išsamiau išdėstyti ir paaiškinti. Pavyzdžiui, kredito gavėjui pateikiamoje informacijoje taip pat turėtų būti išaiškinta potenciali rizika, kai kreditas suteikiamas užsienio valiuta. Be to, reguliavimo sistema galėtų būti pakeista, siekiant paskatinti kredito įstaigas klientams teikti kreditus nacionaline valiuta tiems patiems tikslams, kaip ir kreditai užsienio valiuta.
- 3.5 Bendresne prasme pažymėtina, kad Europos sisteminės rizikos valdyba (ESRV), svarstydamą Sąjungos finansų sistemos atsparumo stiprinimo galimybes, vienu iš iššūkių įvardijo potencialias problemas, kylančias dėl Sąjungos namų ūkių bei mažųjų ir vidutinių įmonių skolinimosi užsienio valiuta⁸. Atitinkamos nacionalinės institucijos turės tinkamai atsižvelgti į šioje srityje ESRV atliekamo darbo rezultatus.

Ši nuomonė bus skelbiama ECB svetainėje.

Priimta Frankfurte prie Maino 2011 m. rugpjūčio 26 d.

[parašas]

ECB Pirmininkas

Jean-Claude TRICHET

⁶ ECB nuomonės CON/2011/58 2.2 punktas.

⁷ ECB nuomonės CON/2010/62 3.1.1 punktas.

⁸ ESRV 2011 m. birželio 22 d. spaudos konferencija.